

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De Capellis monachorum, & aliorum religiosorum. Titulus XXXVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

dinibus, & privilegijs quibuscumque in contrarium sublatis, nisi secus forte in ordinatione, & institutione loci pijs cautum sit; quod si ex privilegio, aut consuetudine, aut ex constitutione aliqua loci, alijs ad deputatis ratio redenda sit, tunc cum ijs adhibendus est ordinaris, & aliter factæ liberationes administratoribus minime suffragantur, c. *administratores* sess. 22. *admonet* sess. 25. c. *fin.* sess. 7. *quod innovat* Clem. *quia contingit hoc* tit. non offerentes singulis annis rationes peccant, tamen non ex hoc sunt puniendi, sed puniri possunt, si requisiti non reddant, Zab. in d. Clem. *cum contingat* §. *illi* num. 3. & *ibi* Can. *Collect.* in c. *potuit* num. 52. & 53. d. loc. at.

De Capellis monachorum, & aliorum religiosorum.

Titulus XXXVII.

SUMMARIUM.

- 1 Capella ad religiosos Episcopis subditos pertinere possunt primo ex fundatione ipsorum religiosorum & habent in eis omnia temporalia Episcopus vero omnia spiritualia.
- 2 Secundo, ex donatione laici etiam facta sine consensu Episcopi & religiosi tantummodo obtinent in ipsorum.
- 3 Tertio, ex donatione Episcopi facta de consensu capituli cathedralis Ecclesie, que si facta est sub certa fama non habent plus iuris in Capellis quam in donatione expressum est.
- 4 Si donavit utroque iure vel pleno iure tunc habebunt temporalia & spiritualia.
- 5 Sed non possunt religiosi convertere fructus in usus proprios sicut Episcopus qui habet

Ecclesiam pleno iure subiectam non capit fructus pro utilitate proprios.

- 6 Si donavit capellas religiosi pleno iure in usus suos convertendas potest abbas, sustentatione clericis ibidem deservientibus ad vita necessaria reservata reliquos fructus sibi & religiosi retinere.
- 7 Si Episcopus simpliciter donavit tunc illam portionem contrulisse videtur quam in eadem temporaliter percipere consuevit & si nihil tale percipiebat tunc videtur donasse id quod iure spirituali percipiebat in ipsa prater curam populi cathedralium, visitationem, procuracionem, & correctionem.
- 8 Quarto, possunt Capella ad religiosos pertinere prescriptionem intercedente.
- 9 Quinto, ex privilegio vel concessione apostolica cuius tenor inspiciendus & servandus est & si ex privilegio ad religiosos pertineat pleno iure quoad spiritualia & temporalia Episcopus in eis nihil potest attendere.

10 Limita vno modo.

11 Capella pertinent ad religiosos per unionem.

12 In exemptis monasterijs & eorum Capellis quod principi placet legis habet vigorem.

13 Si Episcopus monasterio exempto cum Capellis habuit & habendis concedit Ecclesiam, ea plenissimo iure pertinet ad monasterium etiam quoad correctionem excessuum excepta cura populi.

Nunc in specie tractat de Capellis, & quæ pluribus modis possunt ad religiosos Episcopis subditos pertinere. Primo, ex fundatione ipsorum religiosorum, & habent in eis omnia temporalia, etiam si alius Ecclesiam dotasset, quia quicquid illi Ecclesie confertur, datur etiam monasteria: Episcopus vero omnia habet spiritualia,

H h h h h 2 & si

& si sit parochialis Ecclesia, curam committit de consensu abbatis, c. sane & ibi gloss. 1. & marg. & c. fin. 16. quast. 2. Anch. in d. c. de monachis num. 8. & 9. de prab. Secundo, ex donatione laici, Pan. in c. illud sub n. 2. & 3. de jurepatr. qua pulchre distinguit. etiam facta sine consensu Episcopi, & religiosi tantummodo obtinent jus patronatus, c. cum seculum de jurepatr. c. 1. eodem in 6. quod assumit naturam juris patronatus ecclesiastici, qui possunt exigere rationem de temporalibus, & habent custodiam Ecclesie vacantis, Pan. in c. de monachis num. 6. de prab. & lex mentes ad præsentandum, c. unico §. fin. de jurepatr. in 6. Ex arbitrio vero solius Episcopi in utroque præmissis casu tam ordinatio presbyteri, quam eius depositio, & totius vitæ pender conversatio, cap. 1. hoc tit. in 6. & est perpetuus quocumque statuto, & consuetudine non obstante, nec potest ab eadem ecclesia nisi per Episcopum, & ex causa rationabili amoveri, cap. 1. hoc tit. in 6. & ibi gloss. fin. & Ioan. Andr. & Can. Tertio, ex donatione ꝑ episcopi de consensu capituli cathedralis Ecclesie, Clem. si una de reb. eccl. alien. c. pastoralis de donat. quæ si facta sit sub certa forma, non habent plus juris in Capellis, quam in donatione expressum est, c. constitutus de relig. domib. si donavit ꝑ utroque jure, live pleno jure, c. cum & plantare §. in Ecclesia, & ibi gl. in verb. plantare & Pan. in c. quoniam num. 3. de privil. tunc habebunt spiritualia, & temporalia, c. visis, §. consilio itaque & ibi gl. in verb. tradita 16. quast. 2. in spiritualibus habebit abbas potestatem instituendi vicarium, eumque destituendi ob malam administrationem, vel similem causam cum causa cognitione, & alia jurisdictionalia exercendi, Pan. in c. quoniam n. 3. de privil. non audiet causam criminalem sacerdotis, nec propter crimen eum amovebit,

sed inquireret, ut Episcopo referat, Archid. in d. c. visis in gloss. super verb. presumpserint. quia abbas, & minores iudices causas criminales clericorum non possunt diffinire, dictum est supra de off. ord. de temporalibus poterit exigere rationem, sicut patronus Ecclesiasticus, Pan. in d. c. pastoralis n. 9. de privil. in c. cum sedem sub nu. 5. de rest. spol. Anch. in d. c. de monachis num. 7. de prab. non possunt religiosi ꝑ convertere fructus in usus proprios, sicut Episcopus, qui habet Ecclesiam pleno jure subiectam, non capit fructus, pro utilitate propria, c. ad aures de excess. pral. Clem. 1. & ibi gl. in verb. ad mensam eod. tit. & ibi Pan. num. 17. in fin. Clem. quia regulares, de suppl. negl. pral. Late Felin. in c. auditus nu. 9. & seqq. de præscript. Pan. in d. c. pastoralis num. 9. & in c. quoniam num. 3. de privileg. vel pleno jure dicuntur concessæ Capellæ, quando conceduntur quoad legem jurisdictionis, & quoad legem diocesanam, de quibus notatur in c. dilectus de off. ordin. & c. 1. de stat. monach. vel ut habeant in eis jura Episcopalia, quæ sunt tantum jurisdictionis, præter curam populi, visitationem, correctionem, procuratorem, & cathedraticum, quæ in generali concessione non veniunt, Vital. in Clem. 1. num. 85. & 86. & seqq. de excess. pral. c. cum venerabilis de censib. d. c. visis, & ibi gl. in verb. tradita vers. sed nunquid, dictum est supra in proximo. non ea quæ sunt ordinis, quorum abbas non est capax, Pan. in d. c. quoniam n. 3. de privil. Anchar. in d. c. de monachis numer. 7. de prab. gloss. marg. 16. quast. 2. in summ. Si donaverit ꝑ Capellas religiosis pleno jure in suos usus convertendas, potest Abbas sustentatione clericis ibidem deferentibus ad vitam necessaria reservata, reliquos fructus sibi & religiosis retinere, c. pastoralis de his, quæ fi. d. pral. & c. Anch. in c. 1. circa fin. de prab. in 6. nec habent locum jura prohibentia veterum censum

centum augeri, aut novum imponi, c. *significavit de censib.* cum omnia spectent ad Prælatum, & possit fructus vendere, & locare, Zab. in Clem. unica §. *presentatos num. 5. de excess. pralat.* & monasterium intelligitur prælati Ecclesiæ, teneturque illam Ecclesiam conservare in statu pristino: unde si Ecclesia erat collegiata, debet ibi servari collegium, si solet institui unus rector, ponit Vicarium ibi, & si Ecclesia sit parochialis, cui cura populi imminet, non potest deputare aliquem ad dictam curam, nisi de consensu, & prævio Episcopi examine, quia nunquam venit cura, nisi exprimat, Vital. in Clem. 1. n. 85. in fin. de excess. pral. Pan. in c. *pastoralis n. 6. & 7. de privil. Anch. in d. c. de monachis num. 5. & 6. de præb. & concordat. Concil. Trident. c. in monasteriis sess. 25.* & ipsum propter malam administrationem poterit remove, c. *dilecta, & ibi Pan. n. 2. de maior. & obed. c. cum & plantare §. in ecclesiis, & ibi gl. in verb. pleno jure, vers. sed cum pleno de privil. & ibi Can. si vero criminaliter accusatur, per Episcopum audietur: c. *vists 16. q. 2. Anch. in c. de monachis sub num. 7. de præb. & ibi Can. Ecclesia vero donata in proprios usus retinet actiones, & jura sua, quæ non transeunt in monasterium, cui est facta donatio, ita quod possint pro debitis monasterii inquietari, immo creditores ecclesiæ sic donatæ poterunt petere separationem bonorum monasterii, Anch. in d. c. 1. in fin. de præb. in 6. Quod si Episcopus simpliciter donavit, tunc illam portionem contulisse videtur, quam in eadem temporaliter percipere consuevit, forte aliquid tempore dedicationis impositum, etsi nihil tale percipiebat, tunc videtur donasse omne id, quod spirituali jure percipiebat in ipsa præter curam populi, Vital. in d. Clem. 1. n. 85. & seqq. de excess. pral., Cathedralicum, visitationem, pro-**

curationem, & correctionem, c. *pastoralis de donat. & ibi Can. c. vists & ibi gloss. in verb. tradita vers. sed nunquid 16. quest. 2.* Quarto possunt ꝑ ecclesiæ sive Capellæ pertinere ad religiosos præscriptione, intercedente titulo, vel tanti temporis intervallo, quod eius initium non sit memoria, cum talis præscriptio sit contra jus, Pan. in d. Clem. unica post gloss. in verb. *ad mensam sub numer. 17. de excess. pralat. & Can. Anchar. numer. 16. Zab. ibidem in §. presentatis num. 3.* Quinto ex ꝑ privilegio, vel concessione Apostolica, c. *pastoralis de privileg. cuius tenor inspiciendus, & servandus est, c. porro de privileg. c. ad audientiam de decim.* quod si ex privilegio ad religiosos pertineant pleno jure quoad temporalia, & spiritualia, Episcopus in eis nihil potest attentare, sed institutio, & destitutio ad ipsos pertinet, habent jurisdictionem quasi episcopalem, c. *cum & plantare §. in ecclesiis, & ibi gloss. in verb. pleno jure, & in c. quoniam de privil. Pan. inc. sicut unire in fin. n. 3. de excess. pral.* possunt absolvere excommunicatos in casibus in quibus potest episcopus, etiam si monasterium, & religiosi non sint exempti, Pan. in c. *statuimus num. 4. in fin. de transact. contra Hostien. ibidem alleg.* Limita primo ꝑ quia in monasteriis virorum, seu mulierum, quibus imminet cura personarum secularium, præter eas, quæ sunt de monasterio, vel illorum familia, personarum regularium, quam seculares huiusmodi curam exercentes subsunt immediate in iis, quæ ad curam pertinent jurisdictioni episcopali, in cuius diocesi sita sunt, nec ibi aliqui etiam ad nutum amovibiles deputari possunt, nisi de consensu, & prævio per episcopum examine; exceptis monasteriis in quibus abbates generales, aut ordinum capita sedem ordinariam principalem habent, atq; aliis, in quibus abbates, aut alii regularium

- superiores jurisdictionem episcopalem, & temporalem in parochos aut parochianos exercent, salvo episcoporum jure, qui maiorem in præfata loca, vel personas jurisdictionem exercent, c. in monasteriis sess. 25. quod decretum etiam monasteria exempta, & privilegiata comprehendit, sed non videtur comprehendere monasteria, & loca nullius diœcesis, quia illa non sunt sita in diœcesi, nec sunt de diœcesi, sed separatim territorium, Felin. in c. grave nu. 2. de off. ord. Rot. divers. decis. 207. n. 2. & seqq. & in fin. part.
- 11 2. Sexto Capellæ † ad religiosos pertinent per unionem illis, aut eorum mentis auctoritate Apostolica, vel episcopali factam, Clem. si una de reb. eccl. alien. & c. dictum est supra tit. de præb. & c. S. quintus modus provisi-
- 12 2. In exemptis † monasteriis, & eorum Capellis, quod principi placet, legis habet vigorem: gl. in summa 16. q. 2. dicitur inferius
- 13 in titul. de privileg. si Episcopus † monasterio exempto cum Capellis habitis, & habendis concedit ecclesiam, ea plenissimo jure pervenit ad monasterium, etiam quoad correctionem excessuum, excepta cura populi ex antedictis, & seclusa visitatione; maxime si abbas sit negligens: tamen abbas nõ deponet aliquem, nec suspendet in perpetuum, nisi hoc haberet ex aliquo privilegio, c. visis & ibi gl. in verb. tradita 16. qu. 2. & Archid. n. 3. in verb. pleno jure.

De Iure patronatus.

Titulus XXXVIII.

SUMMARIÆ.

- 1 Ius patronatus est ius spirituali annexum, honorificum, onerosum & utile competens alicui in Ecclesia.

- 2 Acquiritur multis modis primo ex voluntaria non coacta fundatione.
- 3 Constructione.
- 4 Reedificationem penitus diruta Ecclesia ut nova indigeat consecratione.
- 5 Congrua dotatione Ecclesia constructa consecrata indotate.
- 6 Ad Capellam in Ecclesia patronata presentatio spectat ad ipsius Ecclesia patronum nisi alius Capellam dotaverit, qui efficitur compatronus.
- 7 Privilegio apostolico.
- 8 Prescriptione quadragenaria non quidem contra Ecclesiam liberam sed si Ecclesia habet patronum tunc potest alius contra patronum prescribere in patronatu.
- 9 Consuetudine.
- 10 Non acquiritur ex simplici donatione latigitione vel legato honorum.
- 11 Ex augmento dotis.
- 12 Ex redotatione de novo facto.
- 13 Ex privilegio & gratiosa concessione Episcopi.
- 14 Ius patronatus est triplex, Ecclesiasticum.
- 15 Laicale.
- 16 Mixtum.
- 17 Patronus non competit collatio aut dispositio Ecclesia seu beneficii in quo habent impatronatus sed jus presentandi actu clericum presentem Episcopo ad ecclesiam seu beneficium vacans per ipsum in eo restituendum.
- 18 Presentatum à patrono an episcopus possit instituire extra diœcesim.
- 19 Presentatio debet fieri realiter & cum effectu superiori.
- 20 Potest fieri per literas seu Instrumentum publicum.
- 21 Infra quatuor menses si patronus est laicus licet superior eam non admittat.
- 22 Per negligentiam patroni devolvitur potestas